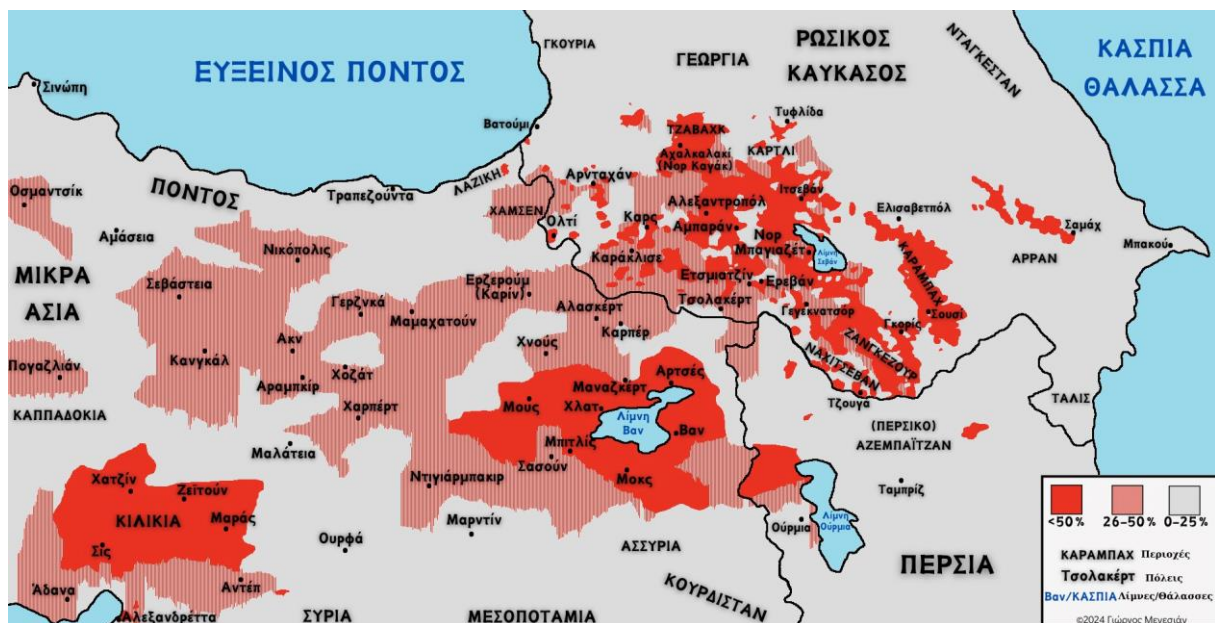

Ποιός ήταν ο πληθυσμός των Αρμενίων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας πριν τη
Γενοκτονία του 1915;

George Meneshian – 24 Απριλίου 2025

Δημοσιεύθηκε στο ΦΒ και στο LinkedIn

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Αρμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, το 1913 στην αυτοκρατορία κατοικούσαν 1.914.620 Αρμένιοι. Από την άλλη, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Αμερικανικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη, 2,4 εκατομμύρια Οθωμανοί πολίτες ανήκαν στο αρμενικό μιλλέτ. Άλλες πηγές κάνουν λόγο για περισσότερους από 2.000.000 Αρμένιους. Οι περισσότεροι υπολογισμοί δεν υπολόγιζαν τους καθολικούς, προτεστάντες και ελληνορθόδοξους Αρμένιους.

Για να υπολογίσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια τον αριθμό των Αρμενίων πριν τη γενοκτονία, πρέπει να ληφθούν υπόψη και τα εξής:

- ➡ Οι 150.000-200.000 Αρμένιοι που κατέφυγαν στον ρωσοκρατούμενο Καύκασο τις περιόδους 1828–1829, 1877–1878 και 1894–1896.
- ➡ Οι 10.000–25.000 Αρμένιοι που σκοτώθηκαν κατά την πρώτη φάση του Ανατολικού Ζητήματος (1877–1879).
- ➡ Οι 150.000–300.000 Αρμένιοι που σφαγιάστηκαν κατά τις Χαμιδικές σφαγές την

περίοδο 1894–1896 με διαταγή του Σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ Β'.

→ Οι περίπου 100.000 Αρμένιοι που μετανάστευσαν στα τέλη του 19ου αιώνα προς την Ευρώπη, την Αμερική και τη Μέση Ανατολή.

→ Οι 25.000–30.000 Αρμένιοι που δολοφονήθηκαν στα Άδανα το 1909.

→ Οι δεκάδες χιλιάδες που εξισλαμίστηκαν υπό καθεστώς βίας ή πίεσης κατά τη διάρκεια των σφαγών.

Σύμφωνα με εκθέσεις του State Department, του Near East Relief και της Βρετανικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη, το 1921 υπήρχαν 817.873 Αρμένιοι πρόσφυγες και εκτοπισμένοι. Άλλες πηγές υπολογίζουν 500.000–600.000. Οι διαφορές οφείλονται εν μέρει στο ότι μεγάλος αριθμός προσφύγων απεβίωσε από πείνα και κακουχίες κατά την περίοδο του εκτοπισμού.

Το 1922, κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής Καταστροφής, σκοτώθηκαν χιλιάδες Αρμένιοι. Μετά την καταστροφή, περίπου 131.000 Αρμένιοι εκτοπίστηκαν από τη Μικρά Ασία. Από αυτούς, 25.000–30.000 ήταν Αρμένιοι της Σμύρνης, ενώ οι υπόλοιποι ήταν επιζώντες της γενοκτονίας που είχαν καταφύγει στα μικρασιατικά παράλια από τις ανατολικές επαρχίες και την Κιλικία.

Η κοινότητα της Κωνσταντινούπολης επηρεάστηκε συγκριτικά λιγότερο. Το 1921, ο αρμενικός πληθυσμός της πόλης ανερχόταν σε περίπου 150.000 άτομα.

Μετά τη γενοκτονία, τουλάχιστον 350.000 Αρμένιοι κατέφυγαν στην ανεξάρτητη Αρμενία. Από αυτούς, 150.000–180.000 πέθαναν από πείνα, ασθένειες και τις εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες διαβίωσης. Το 1918, ο οθωμανικός στρατός, εκμεταλλευόμενος την αποχώρηση των ρωσικών δυνάμεων, εισέβαλε στον Καύκασο και τη βόρεια Περσία, σκοτώνοντας τουλάχιστον 100.000 Αρμένιους, περιλαμβανομένων 10.000–30.000 στο Μπακού με τη συμμετοχή αζερικών στρατευμάτων.

Το 1920, κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής στην Αρμενία, σκοτώθηκαν τουλάχιστον 60.000 άμαχοι. Άλλες πηγές αναφέρουν έως και 250.000 θύματα, αν και πολλά από αυτά δεν ήταν Οθωμανοί Αρμένιοι. Επίσης, κάποιες χιλιάδες Αρμένιοι σκοτώθηκαν στην Κιλικία κατά τον γαλλο-τουρκικό πόλεμο το 1921.

Συμπερασματικά:

→ Πάνω από 1.500.000 Αρμένιοι υπήρξαν θύματα της Γενοκτονίας.

→ 600.000–817.873 ήταν επιζώντες ή πρόσφυγες (πολλοί εκ των οποίων απεβίωσαν αργότερα λόγω πείνας και ασθενειών).

➡ Περίπου 150.000 παρέμειναν στην Κωνσταντινούπολη το 1921.

Συνεπώς, το 1914, οι Αρμένιοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία αριθμούσαν πιθανώς πάνω από 2.200.000. Ο αριθμός αυτός ήταν μεγαλύτερος τα προηγούμενα χρόνια, αν ληφθούν υπόψη οι σφαγές των Χαμιδικών ετών και οι μαζικές μεταναστεύσεις.

Το συμπέρασμα είναι σαφές: η γενοκτονία των Αρμενίων αποτέλεσε μια από τις μεγαλύτερες καταστροφές της σύγχρονης ιστορίας, οι συνέπειες της οποίας βαραίνουν το αρμενικό έθνος έως και σήμερα.

Πηγές:

Akçam, T., 2006. *A Shameful Act: The Armenian Genocide and the Question of Turkish Responsibility*. New York: Metropolitan Books.

Akçam, T., 2012. *The Young Turks' Crime against Humanity: The Armenian Genocide and Ethnic Cleansing in the Ottoman Empire*. Princeton/Oxford: Princeton University Press.

Bijak, J. & Lubman, S., 2016. 'The Disputed Numbers: In Search of the Demographic Basis for Studies of Armenian Population Losses, 1915–1923'. In A. Demirdjian, ed. *The Armenian Genocide Legacy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 26–43.

Bloxham, D., 2005. *The Great Game of Genocide: Imperialism, Nationalism, and the Destruction of the Ottoman Armenians*. Oxford: Oxford University Press.

Bournoutian, G. A., 1980. 'The Population of Persian Armenia Prior to and Immediately Following its Annexation to the Russian Empire: 1826-1832'. The Wilson Center.

Cox, S. S., 1893. *Diversions of a Diplomat in Turkey*. New York: Charles L. Webster & Co.

Dadrian, V. N., 1995. *The History of the Armenian Genocide: Ethnic Conflict from the Balkans to Anatolia to the Caucasus*. Providence, RI: Berghahn Books.

De Waal, T., 2015. *Great Catastrophe: Armenians and Turks in the Shadow of Genocide*. Oxford/New York: Oxford University Press.

Hovannisian, R. G., 1967. *Armenia on the Road to Independence, 1918*. Berkeley, CA: University of California Press.

Hovannisian, R. G., 1971. *The Republic of Armenia: The First Year, 1918-1919*. Berkeley, CA: University of California Press.

Karayan, S. Y., 2010. 'The Fate of the Armenians in the Ottoman Empire and Republican Turkey: From 1828 to 2000'. *Massis Weekly*, 30(14), pp. 6-8.

Kerr, S. E., 1973. *The Lions of Marash: Personal Experiences with American Near East Relief, 1919-1922*. New York: State University of New York.

Kévorkian, R. H. & Paboudjian, P. B., 1992. *Les Arméniens: dans l'Empire ottoman, à la veille du genocide*. Paris: Arhis.

Bolsajian, M., 2018. 'The Armenian Diaspora: Migration and its Influence on Identity and Politics'. *Global Societies Journal*, 6, pp. 29-40.

Morris, B. & Ze'evi, D., 2019. *The Thirty-Year Genocide: Turkey's Destruction of its Christian Minorities, 1894-1924*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Toynbee, A. J., 1916. *The Treatment of Armenians in the Ottoman Empire: Documents presented to Viscount Grey of Fallodon*. London: Sir Joseph Causton and Sons Ltd.

Walker, C. J., 1980. *Armenia: The Survival of a Nation*. London: Croom Helm.

Πηγή χάρτη: Μενεσιάν, Γ. Χ., 2024, Βίοι Παράλληλοι; Έλληνες και Αρμένιοι, από τα μιλλέτ στα έθνη-κράτη. Αθήνα: Εκδόσεις Περιοδικού «Αρμενικά», σ. 158.